

M

Hämeenlinnan lähistön uhrikivet.

Viime elokuussa tekemällään virkamatkalla allekirjoittanut tarkasti Hämeenlinnan maaseurakunnassa, Vanajassa ja Hattulassa olevia uhrikiviä, valokuvasi niitä ja otti varteen niitten säilymiselle tädellisiä seikkoja.

Paraiten ovat turvassa valtion ja Hämeenlinnan kaupungin alueilla olevat uhrikivet, joita mahdollisesti vaarantavista maaperää mullistavista töistä saavat tiedon paikalliset asianharrastajat ja voivat niistä ajoissa ilmoittaa Muinaistieteelliselle toimikunnalle. Tähän ensisijaiseen varmuusluokkaan kuuluvat Ojoisten Kivikolupellon ns. Rajakivi (kvt 1,2,3) sekä Imatran Voiman ja Perttulan kasvatustaitoksen mailla olevat uhrikivet (kvt 4, 5, 6, 7), jotka myös ovat seudun suurimmat ja jotka keskeisen asemansakin vuoksi ansaitsevat tarkkaa silmälläpitoa. Mutta Hattulan vanhalla kirkolla oleva, niin ikään arvokkaaseen ympäristöön liittyvä uhrikivi (kvt. 8, 9) on erittäin vaarallisessa paikassa, yksityisen asuinrakennuksen seinustalla, milloin tahansa sattuvan tulipalon turmeltavissa.

Suurten kartanoitten Kirstulan, Katisten ja Harvialan mailla olevia uhrikiviä ei uhanne pahin vaara, mikäli omistajat ja heidän työnjohtajansa saadaan vapaaehtoisesti huolehtimaan näistä muinaisjäännöksistä. Kuitenkin esim. Harvialan kivi on sellaisessa ryteikköisessä kivikolussa, että se joskus sattuvassa voimaperäisessä raivaustyössä saattaa tuhoutua aivan huomaamattakin. Kirstulan kivi (kv 10) avoimella paikallaan, maantieltä nähtävän kumpukalmiston keskellä, on toistaiseksi turvassa, vaikkakin nykyään aivan epäarvokkaassa ympäristössä, karjan likaamassa lehmitarhassa. Katisten Mäskälän uhrikivi säilynee toistaiseksi kauniin viljelysmaiseman keskellä (kv. 11).

Aikain kuluessa uhrikiviä on särjetty ja siirretty paikoiltaan, eikä niitten turvallisuus ole vielä kukaan taattu. Kansanomaisen käsitystavan on vaikea oppia antamaan arvoa noille ulkonaisesti vähäpätöisille maakiville.

Kaikkiakin uhrikiviä on tietysti koetettava suojella, mutta jokunen uhatuin olisi heti saatava varmaan talteen. Hattulan vanhan kirkon kivi olisi pikimmiten siirrettävä nykyisestä tulenvaaran uhkaamasta paikastaan turvallisempaan. Siksi sopisi erittäin hyvin läheisen kirkkoaidan pohjoinen porttikatos, jossa kivi olisi suoja- sa myös syksyisiltä ja keväisiltä sateilta ja rapauttavilta jääty- misiltä.

Perttulan uhrikivi on toistaiseksi, laitoksen nykyisen tilan- hoitajan silmälläpidossa, josin taatusti turvassa, mutta sitäkin on uhannut tuho vastuuttomien hoidokkien joskus sen alustaa penko- essa. Samanlaisia ajattelemattomia, ehkäpä harkiten ilkivaltaisiakin yritteitä saattaa missä tahansa tapahtua vastakin. Perttulan uhri- kivi ei ole liian iso muualle siirrettäväksi.

Seudun suurin ja edustavin uhrikivi, Ojoisten 140-kuppinen Rajakivi, puolestaan rapautuu paikoillaan, karkearakenteisen kivi- lajinsa tähden muita ehkä nopeammin. Kivi on siksi kookas, ettei sitä voida siirtää muualle, eikä näin julkisen muinaisjäännöksen paikoiltaan poistaminen, ainakaan toistaiseksi, olisi sopivaakaan. Yhä jatkuvaa rapautumista voitaisiin pidättää vaikkapa lautakatok- sella, joka pantaisiin paikoilleen sateiseksi ja kylmäksi vuoden- ajaksi, kesäksi poistettaisiin. Samanlaisia suojuksia voitaisiin laittaa muihinkin uhrikiviin.

Kaikista suojelutoimista tärkein olisi tietysti uhrikiven kunnol- linen valokuvaaminen, piirtäminen ja plastillinen jäljentäminen. Kuoppapintain kipsiin valaminen ei tuottaisi teknillisiä vaikeuksia, eikä kävisi kovin kalliiksi. Näin saaduissa jäljennöksissä kivien nykyinen asu säilyisi, ja tarkat valantakopiot saattaisivat samalla kertaa vertailtavaksi koottuina olla alkuperäistä parempaakin tut- kimusaineistoa. Rapautumista ehkäisevä konservointi, irtautuvan kivi- pinnan häviämättömäksi kiinnittäminen, tullee sekin tehtäväksi aika- naan.

Uhrikivistä on tehty piirroksia ja otettu valokuvia, mutta ne ovat laadultaan epätasaisia ja kaipaavat täydennyksiä. Moitteettomien kuvien hankkiminen on aika vaikea tehtävä sekin ja edellyttää ammat- tipätevyyttä sekä joltisen täydellisiä välineitä. Hankkeen toteuttami-

seen tarvitaan hyvä valokuvaaja tarkoituksen mukaisine kameroineen, erikoisjalustoineen ja mahdollisesti keinovalolähteineenkin. Tällaisen varusteitten kuljettamiseen tarvitaan auto ja apulainen, lisäksi kysytään suotuisaa säätä ja kylliksi aikaa. Täysi retkikunta on varustettava ja sen hätäilemättä työskenneltävä, ennen kuin Sydän-Hämeen muinaiset uhrialttarit on kunnolla kuvattu ja kopioitu.

Hki 18/IX 43:

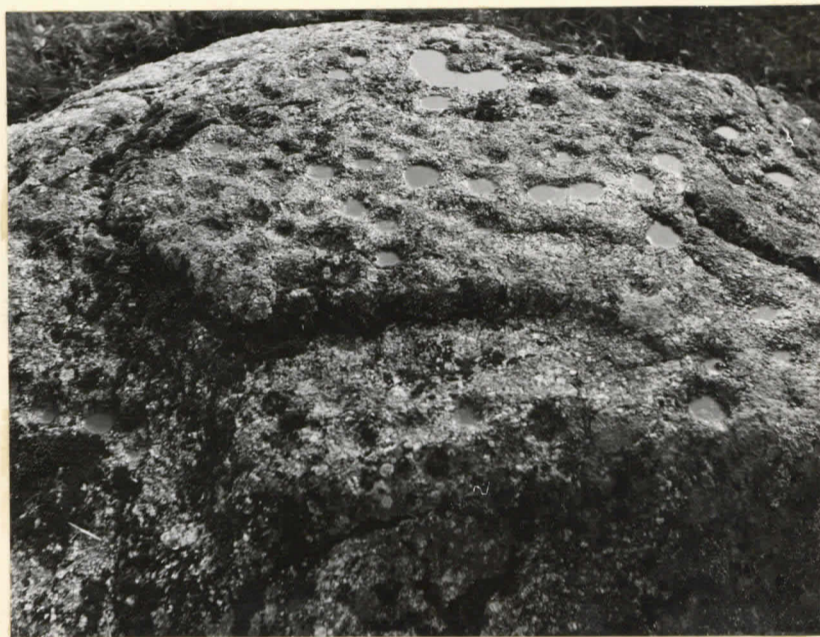
Sakari Päti:

15 valokuvaa.

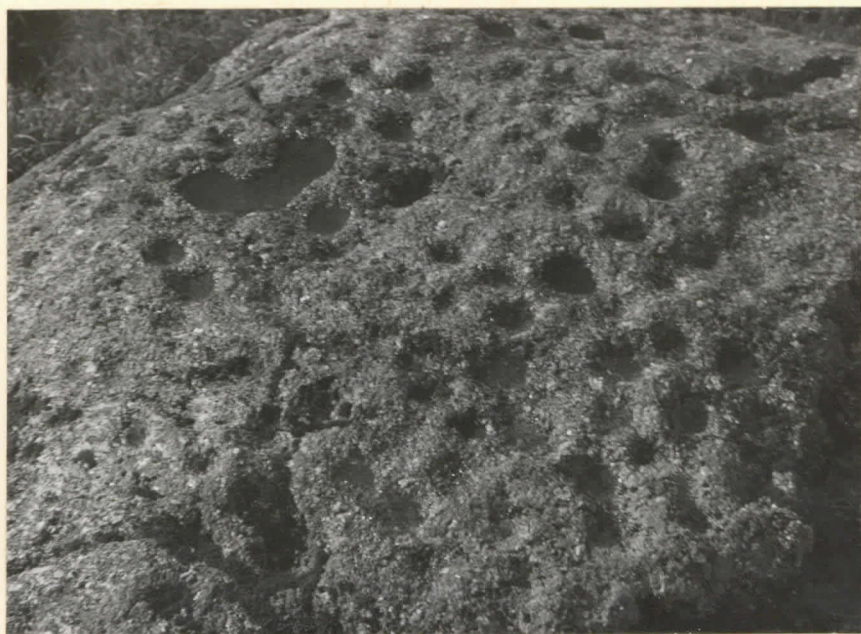
Hämmeen linna, Ojoimen, "Rajakivi".

1. Ojoisten "Rajakivi."

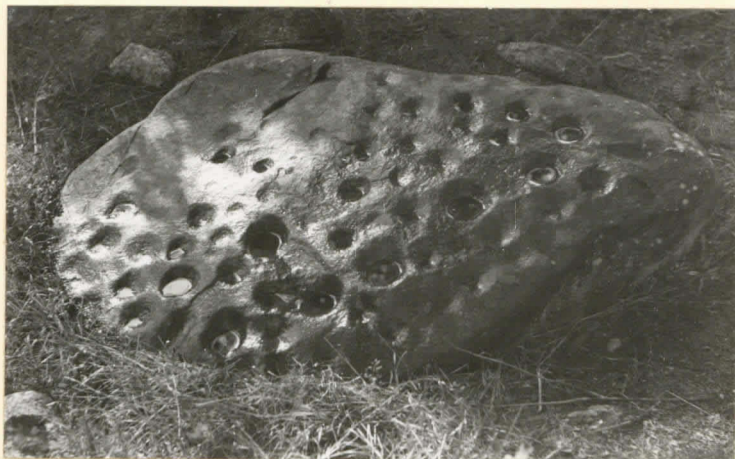
2. "Rajakivi" Ojoisten Kivikko:
lupellolla. Karkkarakkeista, ronan-
tuoa granittia.

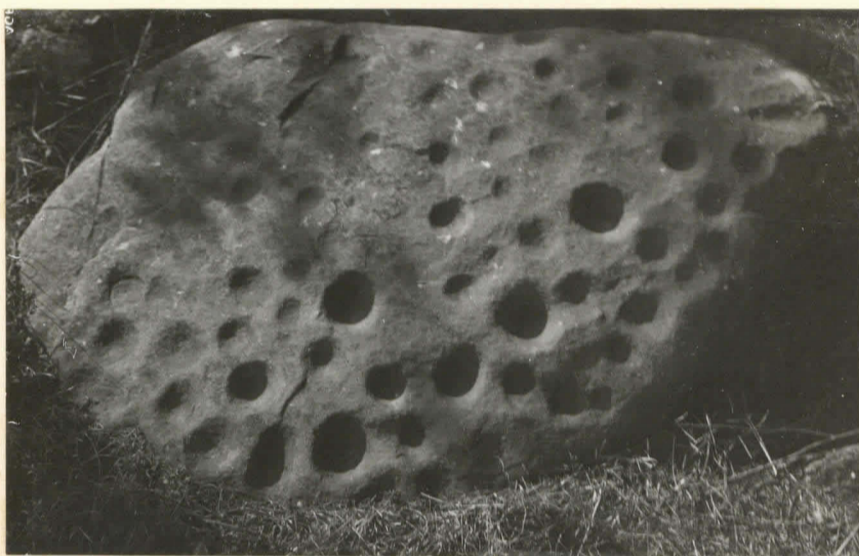
3. "Rajakivi." Uurikupit vettä
täynnä, sanu. ed. kussa.

1943:
S. P.

REPAO 66453

4. Uutakaan uutakivi.

5. Uutakaan kivi.

6. Uutakaan kivi.

1943:

S.P.

Vanaja ja Hattula.

7. Perttulan uhrinkiivi

8. Hattulan vanhan kirkon uhrinkiivi.

9. Vanha kirkko Parolan tieltä.

Hämeenlinna, Vanaja, Hattula.

10. Kivestolan uhriläivi.
Perhtulan

11. Katisten Mäskälän kivi.

12. Jhalampi, Savola.

1943:

S.P.

Hattula.

13. Ihalempi, Toukola.
Takana Selkijärvi.

14. Ihalempi, Toukola.

15. Ihalempi, Toukola. Kivi
oikealla. Takana Selkijärvi.

1943:
S.P.